

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.45>

УДК: 338.1:631.1

О. С. Павленко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3557-3338>

Є. А. Кобець,

к. е. н., доцент кафедри економіки,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4195-2502>

ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

O. Pavlenko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Dnipro State Agrarian and Economic University

Ye. Kobets,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economics, Dnipro State Agrarian and Economic University

FORMATION OF TOOLS FOR ASSESSING THE DEVELOPMENT OF A GREEN ECONOMY IN AGRICULTURE

У статті визначено, що заходи з охорони природних ресурсів можуть бути рушійною силою для національного та глобального економічного

розвитку. Обґрунтовано необхідність перегляду традиційних методів ведення сільського господарства та впровадження інноваційних технологій, які зменшують вплив на навколишнє середовище та оптимізують використання ресурсів. Ідентифіковано ключові аспекти зеленого підходу до розвитку агробізнесу, а саме: збереження природних ресурсів, скорочення викидів та впровадження принципів циркулярної економіки в сільськогосподарське виробництво. Виокремлено соціальні аспекти сталого агробізнесу, зокрема: соціальна відповідальність агробізнесу, створення робочих місць та покращення умов життя у сільській місцевості, налагодження партнерських відносин між агробізнесом, громадами та органами влади задля сприяння сталому розвитку регіонів. Розроблено показники оцінки розвитку зеленої економіки, які характеризують економічні результати в сільському господарстві, рівень впливу галузі на навколишнє середовище та соціальні аспекти якості життя в сільській місцевості.

The imperative to transform agricultural production and consumption models for environmental efficiency and low-carbon outcomes is underscored. The primary goal is to enhance the quality of life without harming natural resources. Additional measures are deemed necessary to change fundamental economic models and separate growth from environmental degradation. Within the framework of green economy policies, regulatory and fiscal measures to reduce energy consumption and CO2 emissions are crucial. There is a focus on incentivizing investments in renewable energy, green construction, sustainable transportation, and effective natural resource management. The green economy paradigm emphasizes qualitative growth, evaluating success through interrelated measures of economic progress, environmental sustainability, and social well-being.

The evolving agricultural landscape requires a holistic approach, balancing the growing demand for products with the imperative to minimize environmental impact. The transition to a green economy involves aligning policies with

ecological efficiency, carbon neutrality, and social equity principles. A toolkit for assessing green economy implementation in agriculture encompasses normative and fiscal measures, promoting sustainable practices, and ensuring effective resource management. The toolkit calls for a departure from traditional economic paradigms that perpetuate environmental degradation, advocating for a sustainable approach. Key policy aspects include regulatory and fiscal measures, reducing energy consumption, and incentivizing investments in renewables. The green economy paradigm prioritizes qualitative growth beyond traditional metrics, considering environmental sustainability and social well-being.

As the world grapples with climate change, resource depletion, and environmental degradation, the need for a green economy in agriculture becomes evident. The toolkit provides a framework to assess progress and guide policy decisions toward a sustainable agricultural sector. It emphasizes the interconnectedness of economic, environmental, and social factors, urging a holistic approach. In conclusion, the transition to a green economy in agriculture is imperative. The toolkit offers a roadmap for policymakers, with indicators and measures to assess progress. Embedded in the toolkit are principles of ecological efficiency, carbon neutrality, and social equity, promising a guide for shaping agriculture harmoniously with the environment.

Ключові слова: *агробізнес, зелена економіка, збалансований підхід, сталий розвиток, нормативні заходи, фіскальні заходи, оцінка ефективності.*

Keyword: *agribusiness, green economy, balanced approach, sustainable development, regulatory measures, fiscal measures, efficiency assessment.*

Постановка проблеми. Реалізація концепції зеленої економіки потребує впровадження економічної політики, спрямованої на сталий розвиток навколишнього середовища та створення додаткових робочих місць. Вона передбачає розробку довгострокових державних стратегій

переходу до економіки з раціональним використанням природних ресурсів. Концепція зеленої економіки є складовою системи сталого розвитку сільського господарства. У сфері агробізнесу України наразі наростає необхідність в органічному сільському господарстві, енергозберігаючих технологіях та інноваціях у переробці відходів. Ці напрямки є безпосередніми складовими зеленої економіки і можуть виконати ключову роль у її розвитку, діючи як каталізатор трансформації сільського та харчового секторів. Участь різноманітних урядових та корпоративних структур є необхідною умовою впровадження політичних та стратегічних підходів до розвитку зеленої економіки в сільському господарстві. Теоретичні та практичні аспекти упровадження зеленого агробізнесу висвітлено у наукових працях українських дослідників, а саме: Бутрим О.В., Веклич О.О., Галушкіна Т.П., Герасимчук З.В., Гура А.О., Зябіна Є.А., Іртищева І.О., Леськів Г.З., Марченко О.І., Мірошніченко В.В., Потапенко В.Г., Смоленюк Р.П., а також публікаціях міжнародних організацій, таких як ООН, ОСЕР, GGGI, ОЕСР, ФАО, Farming First та інших. Незважаючи на високий рівень та міждисциплінарний характер існуючих теоретико-методологічних розробок, потребує подальшого наукового дослідження формування стратегічних напрямків економічного та політичного механізмів оцінки впровадження сталого агровиробництва на національному та регіональному рівнях.

Метою дослідження є обґрунтування стратегічних напрямів розвитку агробізнесу в рамках концепції зеленої економіки та визначення індикаторів оцінки її ефективності.

Виклад основного матеріалу. Економічна теорія традиційно розглядають охорону природи як чинник, що уповільнює економіку та обтяжує її зростання. У концепції «зеленої економіки» визначено, що заходи з охорони природних ресурсів можуть бути рушійною силою для національного та глобального економічного розвитку. Без реалізації парадигми «зеленого зростання» майбутній економічний розвиток є

неможливим. Головною перешкодою для «зеленого зростання» є не внутрішній конфлікт між економічними та природними системами, а необхідність вирішення екологічних проблем існуючих моделей економічного розвитку (табл. 1).

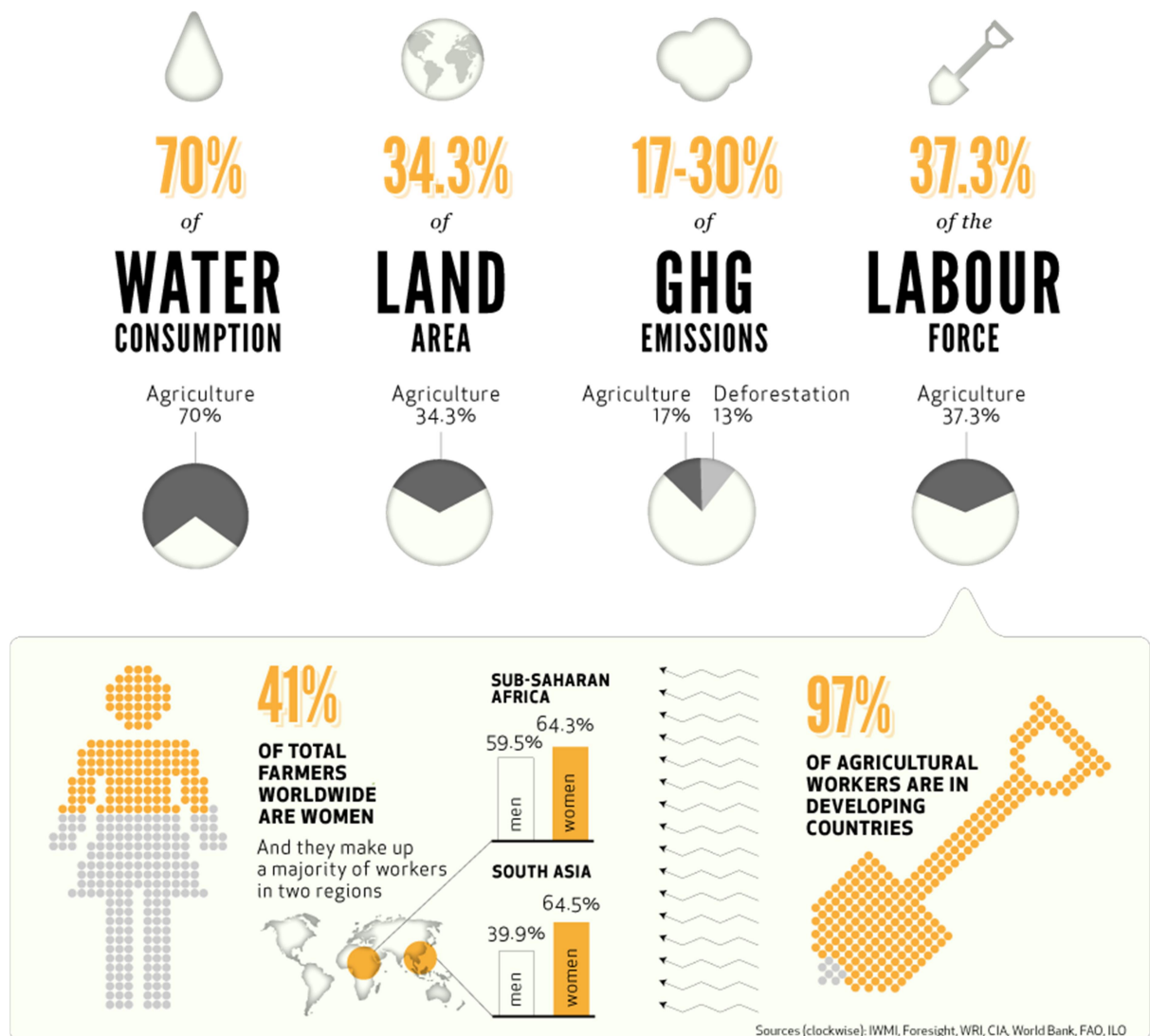
Таблиця 1. Концепції традиційної та зеленої економіки

Показники	Традиційна економіка	Зелена економіка
Взаємозв'язок економіки і навколишнього середовища	Захист навколишнього середовища є <i>перешкодою</i> для економічного зростання	Захист навколишнього середовища є <i>рушійною силою</i> економічного зростання
Стратегічні перспективи	Короткотермінова та середньотермінова	Довгострокова
Політичні орієнтири	Регулювання ринкових змін	Політика направлена на формування структурних інституціональних змін і адаптації суспільства до нової парадигми
Масштаб екологічної відповідальності	Виражається на рівні екологічного менеджменту суб'єктів господарювання	Проявляється на всіх рівнях господарювання від споживачів до міжнародних організацій. Екологічна відповідальність лежить в основі економічних кроків.
Інструменти екологічної політики	Екологізація існуючих методів виробництва і споживання	Зміна економічної моделі для зниження навантаження на навколишнє середовище
Втручання в економічну політику	Екологічне оподаткування	“Зелені” інновації
Економічні показники	ВВП, продуктивність, рентабельність	Зростання, сталість, добробут, рівень життя, якість навколишнього середовища
Екологічні показники	Вартість ресурсів, кількість викидів і т.д.	Взаємозв'язок між економічною діяльністю та виробництвом “озелененням” суспільства.

Джерела: сформовано за даними [1, 9, 10, 15-18]

Сільське господарство відіграє ключову роль у зеленій економіці через позитивний вплив на управління земельними ресурсами, розвиток біорізноманіття та зниження викидів парникових газів. Збереження (поглинання) вуглецю у ґрунті та рослинних залишках сільського

господарства може потенційно компенсувати до 20% глобальних викидів CO₂ від споживання вугілля. Ефективне управління земельними ресурсами також впливає на збереження екосистеми та біорізноманіття. Сільське господарство має критичний економічний внесок, особливо у країнах, що розвиваються, забезпечуючи 30% ВВП та дві третини робочих місць. З огляду на необхідність збільшення виробництва харчових продуктів на 70% до 2050 року, підвищення ефективності сільського господарства є ключовим завданням суспільства. На агровиробництво припадає 70 % водного споживання, 34,3% використання земельних ресурсів, 17-30% парникових викидів, 37,3 % задіяних трудових ресурсів, що свідчить про високу взаємозалежність та його вплив на зелену економіку [11; 16; 18] (рис.1).

Рис. 1. Вплив сільського господарства на зелену економіку

Джерело: IWMI; Foresight; WRI; CIA, World Bank; FAO; ILO

Екологічний внесок. Зелений внесок сільського господарства полягає в управлінні ресурсами різноманітних екосистем. Важливість екологічних послуг визначається їх грошовою оцінкою, оскільки результативність «зеленого» агробізнесу визначається інвестиціями у сільське господарство для забезпечення його сталого розвитку. Довгострокова ефективність сільського господарства залежить від раціонального управління його природним та ресурсним потенціалом. Екологічні інвестиції агробізнесу поліпшують загальні показники ефективності сільського господарства, сприяють відновленню балансу поживних речовин та зупиняють ерозію ґрунту. Спрямування інвестицій у сільське господарство, включаючи інфраструктуру та нові технології, є важливим чинником забезпечення сталого розвитку, збереження природних ресурсів та надання екосистемних послуг. Зміцнення зв'язку між екологією та сільським господарством не лише сприяє стабільності в управлінні екологічними ризиками й витратами, але й підвищує продуктивність сільськогосподарських культур. Загалом, сталий розвиток сільського господарства сприяє продовольчій безпеці країни та збереженню навколишнього середовища й природних ресурсів [3; 7; 8].

Соціальний внесок агробізнесу в зелену економіку визначається забезпеченням глобальної продовольчої безпеки, особливо в умовах прогнозованого зростання населення світу на 2,3 мільярди осіб до 2050 року, головним чином в країнах, що розвиваються. Зменшення ризику голоду залежить від підвищення продуктивності сільського господарства, яке може бути досягнуте за рахунок ефективного управління та упровадження технологій обробки ґрунту, які спрямовані на запобігання вуглецевим викидам. Для забезпечення майбутнього виробництва продуктів харчування, «зелене» агровиробництво вимагає значних інвестицій у сільське господарство. За підрахунками міжнародних організацій необхідно збільшити на 50% приватні інвестиції у сільське господарство та послуги переробки, а також державні інвестиції в інфраструктуру, іригацію, електроенергію та освіту. Ефективне управління сільськогосподарськими

ресурсами на основі зеленої концепції підвищить життєздатність сільських економік і поліпшить соціальний добробут сільського населення. Реформа державної підтримки сільського господарства сприятиме зменшенню навантаження на навколишнє середовище, оскільки фінансова підтримка буде спрямована на формування доходів господарств та допоможе вирішити соціально-економічні проблеми сільських господарств [2; 5; 12].

Економічний внесок. Зелені стратегії в сільськогосподарському виробництві мають вагомий економічний вплив на покращення внутрішньої інтеграції екологічних екстерналій. Ці стратегії призводять до більш ефективного використання природних ресурсів та удосконаленого управління ними. Вони можуть тимчасово зменшити ефективність сільськогосподарського виробництва, але переваги екоефективності призведуть до довгострокових економічних вигід. Зелені інструменти та методи господарювання сприяють зменшенню витрат енергії, води та агрохімікатів. Екологічно обґрунтоване землекористування покращує якість ґрунту, його здатність утримувати вологу та підвищує вміст поживних речовин. Досягається також покращення результатів сільськогосподарської діяльності за рахунок зменшення втрати від резистентності до пестицидів, ерозії ґрунту та забруднення ґрунтових вод. Інвестування в екологію може призвести до формування нових джерел економічного зростання в сільському господарстві, зокрема за рахунок розвитку екологічних товарів та послуг. Органічне сільське господарство та виробництво біомаси можуть бути основним видом зайнятості та доходів у сільських господарствах. Сертифікація та еко-маркування продуктів значно збільшить ринкові премії від екологічно свідомих споживачів. Сільськогосподарська біорізноманітність створює передумови для збереження генетичних ресурсів та може бути основою розробки нових сортів рослин та порід тварин. Крім того, еко-туризм на фермах та сільських територіях є прибутковою галуззю, а виробництво біомаси підвищує доходи фермерів та сприяє розвитку сільських громад [3; 4; 12; 16].

Метою стратегії «озеленення» сільського господарства є забезпечення економічного зростання, яке було б екологічно безпечним, гнучким та адаптованим до різних національних умов і етапів розвитку, сприяло удосконаленню інструментів номінальної та фіскальної політики держави. У сільському господарстві набір інструментів державної політики повинен включати комбінацію регуляцій, підтримку та наукових досліджень, які спрямовані на сталий розвиток виробництва (табл. 2).

Таблиця 2. Інструментарій державної підтримки переходу до зеленої економіки в сільському господарстві

Сфери впливу	Рекомендації
Правила та стандарти	Ввести обмеження надмірного використання агрохімікатів у виробництві. Посилити правила та стандарти якості води та управління землею. Покращити здійснення контролю за дотриманням екологічних норм у сільському господарстві.
Засоби підтримки	Збільшення підтримки екологічних практик. Розширення заходи підтримки відповідності екологічним вимогам.
Економічні інструменти	Формування прав власності та користування в сільському господарстві. Оподаткування використання навколишньо-шкідливих ресурсів. Реалізація системи торгівлі правами на обмежені ресурси.
Торгові операції	Зниження мита та інших бар'єрів для сільськогосподарської торгівлі. Зменшення експортних субсидій на сільськогосподарську продукцію.
Наука та інновації	Збільшення державних досліджень зелених сільськогосподарських технологій. Сприяння приватним дослідженням та розвитку галузі сільського господарства за рахунок грантів та податкових кредитів. Формування публічно-приватних партнерств для зелених досліджень у сфері сільського господарства.
Розвиток	Державна допомога розвитку ініціатив зеленого зростання в сільському господарстві. Підвищення статусу сільського господарства в стратегіях зменшення бідності. Збільшення фінансування інноваційних проектів в галузі сільського господарства.

Джерело: узагальнено авторами [4; 6; 12; 14]

Державне регулювання є ключовим чинником сприяння розвитку зеленої економіки в сільському господарстві. Регуляції є найбільш

поширеним інструментом державної політики для того, щоб змусити ринки та виробників відшкодовувати вартість загальних витрат на шкідливі «екстерналії»: забруднення та деградація природних ресурсів в сільському господарстві та суміжних галузях. Серед політичних інструменти регуляції, орієнтирами для України можуть слугувати правила країн ОЕСР [15]. З 2022 року через «Офіс зв'язку» ведуться перемовини про вступ України до цієї організації. Основні принципи регуляції визначаються такими напрямками, як: регулювання та стандарти; вплив на виробників сільськогосподарської продукції та конкурентоспроможність агросфери; довгострокові переваги; зобов'язання та заборони (табл. 3).

Таблиця 3. Матриця «зелених» регуляцій в сільському господарстві

Показники	Рекомендації	Інструменти
Якість води	Забезпечення хімічної якості води шляхом регулювання джерел забруднення.	Контроль за підземними водами. Ліцензії на викид забруднюючих речовин. Дотримання правил поливу
Якість повітря	Збереження та покращення якості повітря шляхом контролю викидів в атмосферу.	Стандарти викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Стандарти та ліцензії на якість повітря
Використання землі	Обмеження інтенсивності виробництва та вживання хімічних речовин.	Дозволи на використання хімічних речовин, обмеження на утилізацію відходів.
Вміст пестицидів	Контроль за використанням хімічних речовин, шкідливих для людини та довкілля.	Реєстрація та маркування пестицидів, обмеження їх використання, ліміти на залишки в їжі та кормі.
Природні ареали	Збереження та відновлення популяції видів дикої фауни та флори.	Обмеження розораності землі, захист видів, які знаходяться під загрозою зникнення.
Машини та обладнання	Утримання техніки в належному стані для запобігання забрудненню довкілля.	Контроль за викидами. Обмеження рівня шуму та використання дизельного палива.
Продовольча безпека	Захист здоров'я споживачів	Дотримання правил зберігання та маркування продуктів харчування

Джерело: узагальнено авторами [1; 5; 9; 11, 17]

Аналізуючи економічні інструменти державного впливу на розвиток зеленої економіки в сільському господарстві, можемо виділити наступні проблеми:

1. Неефективність податків та зборів у сільському господарстві. Це обумовлено складнощами в ідентифікації джерел забруднення та різноманіттям форм власності.

2. Регулювання та підтримка є більш ефективними заходами стимулювання впровадження екологічних технологій сільськогосподарськими виробниками.

3. Права власності на землю та природні ресурси є ключовими для ефективного впровадження економічних інструментів підтримки екологічно чистих практик та технологій.

4. Упровадження податків на викиди вуглецю в сільському господарстві для стимулювання переходу до енергоефективних систем та зменшення впливу на навколишнє середовище.

5. Заохочення сільськогосподарських товаровиробників до міжнародної співпраці та обміну досвідом щодо впровадження найкращих практик в екологічно стійкому сільському господарстві.

Зниження торговельних бар'єрів в сільському господарстві через регулювання мит та нетарифних обмежень, може вирішити ряд проблем на світових продовольчих ринках. Ця ініціатива сприятиме не лише покращенню функціонування ринків, але й застосуванню передових сільськогосподарських практик. Внаслідок зменшення торговельних бар'єрів, слід враховувати також і екологічні вигоди, такі як зменшення забруднення ґрунтів та водойм, вплив на біорізноманіття та зміни у використанні землі.

Важливим є також підвищення тривалості та ефективності експортних субсидій у сільському господарстві в рамках СОТ. Подальше урегулювання цих субсидій сприятиме створенню більш справедливих та екологічно ефективних умов для участі країн у світових ринках. У результаті цих заходів, більш відкриті ринки сільськогосподарської продукції сприятимуть

обміну технологіями та інноваціями, спрямованими на «зелене зростання». При цьому слід враховувати різні рівні застосування мит в країнах ОЕСР, а також вплив нетарифних заходів, таких як кількісні обмеження та процедури ліцензування на обмін технологіями виробництва екологічно чистих товарів і послуг.

Глобальний ефект від розвитку зеленої економіки в сільському проявляється в тому, що світові донори повинні фінансово підтримувати програми збереження природних ресурсів та низьковуглецевого зростання в країнах, що розвиваються. Світове сільське господарство, забезпечуючи існування 75% населення бідних країн світу, отримує менше 4% від загальної суми допомоги. Розвиток сільського господарства має важливе значення для зменшення бідності, особливо в країнах, що розвиваються, де до двох третин робочої сили зайнято сільським господарством. Для найбідніших країн зростання ВВП сільського господарства ефективніше в чотири рази, ніж в інших секторах економіки.

За результатами дослідження ми пропонуємо наступний набір ключових показників оцінки розвитку зеленого аграрного виробництва. Першочерговим завданням є визначення тих індикаторів, які були б найбільш інформативними для оцінки «зелених досягнень» в сільському господарстві. В подальшому цей перелік можна розширити та деталізувати (табл. 4).

Таблиця 4. Показники розвитку зеленої економіки в сільському господарстві

Аспект	Сфера оцінки	Показники
Зелена політика	Державна підтримка	Державні витрати на екологічні практики
	Економічні інструменти	Частка витрат на заходи зеленої економіки в загальній їх вартості
	Торгові бар'єри	Рівень мита на сільськогосподарську продукцію
	Фінансування наукових досліджень	Витрати на наукові дослідження в галузі сільського господарства

Аспект	Сфера оцінки	Показники
Економічні перетворення	Виробництво	Індекси виробництва продукції
	Продуктивність	Урожайність культур, продуктивність тварин
	Зайнятість	Кількість працівників у сільському господарстві
	Дохід	Дохід на душу населення в сільському господарстві
	Екологічний вихід	Вартість екологічної продукції сільського господарства
Екологічні перетворення	Якість води	Частка поверхневих та підземних вод з високим вмістом нітратів та фосфору
	Якість ґрунту	Частка сільськогосподарських земель з високим вмістом нітратів та фосфору
	Ерозія ґрунту	Частка сільськогосподарських земель, які постраждали від водної та вітрової ерозії
	Викиди в атмосферу	Викиди парникових газів від сільського господарства
	Біорізноманіття	Площа природних середовищ на загальній площі сільськогосподарських земель
Соціальні перетворення	Сільський розвиток	Частка доходу сільських громад
	Зайнятість	Частка зайнятості в сільських громадах
	Людський капітал	Середній рівень освіти в сільських місцевостях
	Соціальний капітал	Зміни в рівні життя населення
	Розподіл доходів	Розподіл доходів сільських домогосподарств

Джерело: систематизовано авторами [6; 9-15]

Висновок. Отже, показники оцінки розвитку зеленої економіки характеризують економічні результати в сільському господарстві, рівень впливу галузі на навколишнє середовище та соціальні аспекти якості життя в сільській місцевості. Зазначені показники оцінки розвитку зеленої економіки в сільському господарстві пропонуємо використовувати для проведення моніторингових заходів та розробки відповідної державної політики. За потреби їх можливо доповнити економічними, екологічними та соціальними

показниками для оцінки відносної економічної ефективності екологічних впливів та загального економічного стану сільського господарства.

Література

1. Герасимчук З. В. Роль відновлювальних джерел енергії в системі регіональної економічної політики. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 11 (173). С. 234-239.

2. Гура А.О., Гуцан Т.Г. Зелена економіка: сутність, чинники та перспективи розвитку в Україні. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2017. № 17. С. 42-51.

3. Зябіна Є.А. Теоретичні аспекти формування «зеленої економіки» в контексті сталого розвитку. *Механізм регулювання економіки*. 2016. №3. С. 116-121. https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_30

4. Іртищева І.О. Фактори та особливості екологічно сталого розвитку сільських територій в умовах глобальних викликів. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 1. С. 302-310.

5. Марченко О.І., Мамалига В.О. Зелена економіка: теоретичні аспекти. *Східна Європа: економіка бізнес та управління*. 2019. № 6(23). С. 535-541.

6. Мірошніченко В.В., Тьорло В.О. Проблеми становлення «зеленої» економіки в Україні. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2018. № 1(3). С. 83-88.

7. Про системи оцінки та виміру «зеленої» економіки. Аналітична доповідь Razumkov centre. <https://ecolog-ua.com/news/pro-systemy-ocinkytavumiru-zelenoyi-ekonomiky>

8. Смоленюк Р.П. Розвиток сільського господарства на засадах зеленої економіки. *Сталий розвиток економіки*. 2013. №4 (21). С. 37-44.

9. Agriculture and Water Scarcity: a Programmatic Approach to Water Use Efficiency and Agricultural Productivity, FAO, 2022.

10. Comprehensive Assessment of Water Management in Agriculture. 2007. Water for Food, Water for Life: A Comprehensive Assessment of Water Management in Agriculture. London: Earthscan, and Colombo: International Water Management Institute.
11. EIT Food. Sustainable agriculture, 2023 <https://www.eitfood.eu/>
12. Evropská komise: Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Sdělení Komise, KOM (2010) 2020 v konečném znění. – Brusel. – URL : <http://ec.europa.eu>
13. Farming First, 2023 <https://farmingfirst.org/>
14. Global employment trends for women: March 2009 / International Labour Office. Geneva: ILO, 2009. 78 p.
15. Green Growth Paths. URL: <http://www.greengrowth.org/greeningbusiness.asp>
16. Greening the economy in the EU Eastern Neighborhood countries. c. 34. Режим доступу: URL: http://www.green-economieseap.org/ru/resources/EaPGREEN_BR_UPDATE_2017_RUS_FINAL_WEB.pdf
17. New general agricultural policy: 2023-27. An official website of the European Union. URL: https://ec.europa.eu/info/index_en
18. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2023 <https://www.oecd.org/>

References

1. Gherasymchuk, Z.V. (2015), “The role of renewable energy sources in the system of regional economic policy”, *Aktualjni problemy ekonomiky*, vol. 11 (173), pp. 234-239.
2. Hura A.O. and Hutsan T.H. (2017), “Green economy: essence, factors and prospects of development in Ukraine”, *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody "Ekonomika"*, vol. 17, pp. 42-51.

3. Zjabina, Ye.A. (2016), "Theoretical aspects of the formation of the "green economy" in the context of sustainable development", *Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiki*, vol. 3, pp. 116-121, available at: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_30 (Accessed 25 Feb 2024).

4. Irtishcheva, I.O. (2015), "Factors and features of ecologically sustainable development of rural areas in conditions of global challenges", *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 1, pp. 302-310.

5. Marchenko, O.I. and Mamalyha, V.O. (2019), "Green economy: theoretical aspects", *Skhidna Yevropa: ekonomika biznes ta upravlinnia*, vol. 6 (23), pp. 535-541.

6. Miroshnychenko, V.V. and Torlo, V.O. (2018), "Problems of formation of "green" economy in Ukraine", *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky*, vol. 1 (3), pp. 83-88.

7. Razumkov centre (2020), "About assessment and measurement systems of the "green" economy. Analytical report", available at: <https://ecolog-ua.com/news/pro-systemy-ocinky-tavymiru-zelenoyi-ekonomiky> (Accessed 25 Feb 2024).

8. Smolenyuk, R.P. (2013), "Development of agriculture on the basis of green economy", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 4 (21), pp. 37-44.

9. FAO (2022), *Agriculture and Water Scarcity: a Programmatic Approach to Water Use Efficiency and Agricultural Productivity*, FAO, Rome, Italy.

10. International Water Management Institute (2007), "Comprehensive Assessment of Water Management in Agriculture", *Water for Food, Water for Life: A Comprehensive Assessment of Water Management in Agriculture*, International Water Management Institute, London: Earthscan, and Colombo.

11. EIT Food (2023), "Sustainable agriculture", available at: <https://www.eitfood.eu/> (Accessed 25 Feb 2024).

12. European Commission (2020), "Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth", available at: <http://ec.europa.eu> (Accessed 25 Feb 2024).

13. Farming First (2023), available at: <https://farmingfirst.org/> (Accessed 25 Feb 2024).

14. ILO (2009), Global employment trends for women: March 2009, International Labour Office, Geneva.

15. Green Growth Paths (2024), available at: <http://www.greengrowth.org/greeningbusiness.asp> (Accessed 25 Feb 2024).

16. UNECE (2017), “Greening the economy in the EU Eastern Neighborhood countries”, available at: http://www.green-economieseap.org/ru/resources/EaPGREEN_BR_UPDATE_2017_RUS_FINAL_WEB.pdf (Accessed 25 Feb 2024).

17. Official website of the European Union (2023), “New general agricultural policy: 2023-27”, available at: https://ec.europa.eu/info/index_en (Accessed 25 Feb 2024).

18. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2023), available at: <https://www.oecd.org/> (Accessed 25 Feb 2024).

Стаття надійшла до редакції 05.03.2024 р.